

VERSLAG VAN DE MAANDELIJKSE BIJEENKOMST

TE HEERLEN OP 11 SEPTEMBER

De voorzitter, de heer Bult, heet iedereen welkom in het nieuwe onderkomen van de kring. Hij herinnert aan de verschillende plaatsen, waar wij in de achter ons liggende jaren onze bijeenkomsten hebben gehouden en spreekt de hoop uit, dat wij ons hier aan de Ds. Jongeneelstraat thuis zullen voelen en er nog vele jaren mogen vergaderen. Dan herdenkt hij met een ogenblik stilte het plotseling overlijden van ons lid Mevrouw Starmans uit Hulsberg, die enkele jaren lang trouw aan de bijeenkomsten deelnam.

Daarna meldt de heer Conen de waarneming van een Grote pieper (*Anthus novaeseelandiae*) op 10 september 1989 in een rentiebekken aan het Schaesbergerveld te Heerlen. De Grote pieper is een broedvogel van o.a. Siberië en China, die in Afrika overwintert en elk jaar in kleine aantallen naar West-Europa afdwaalt.

De heer J. Wouters berichtte de waarneming, ook op 10-9-1989, van vier Morinelplevieren (*Eudromias morinellus*) aan de Belgische oever van de Maas bij Oost-Maarland. De vogels vlogen nadien richting Nederland. De plasjes te Oost-Maarland blijken - nu de waterstand laag is en slibstrandjes zijn ontstaan - een eldorado te zijn voor steltlopers. Waargenomen werden onder meer Kleine strandloper (*Calidris minuta*), Bonte strandloper (*C. alpina*), Bontbekplevier (*Charadrius hiaticula*), Zwarte ruiter (*Tringa erythropus*) en Groenpootruiter (*T. nebularia*). De heer Offermans had rupsen bij zich van de Atalanta (*Vanessa atalanta*), gevonden op brandnetel. Verder liet hij eikels zien, die door galvorming geheel waren vervormd. Het betrof hier de Knoppergal, veroorzaakt door de galwesp *Cynips calicis* Burgsd.

De heer Snelling liet foto's rondgaan van Muurhagedissen (*Lacerta muralis*), waarop was te zien, hoe goed de dieren qua kleur en tekening zijn aangepast aan hun omgeving. Verder toonde hij foto's van een dode Das (*Melis melis*), gevonden op de weg tussen Schimmert en Beek. Op deze plaats, gelegen tussen verschillende burchten, steken vaak Dassen over, met als gevolg, dat in de laatste twee jaar drie dieren zijn overreden. Uit het feit, dat de tanden van het dier niet waren verkleurd kon worden afgeleid, dat het nog niet had gegeten van het drie we-

ken eerder uitgestrooide aas, dat een serum bevat tegen hondsdoelheid.

Als laatste voor de pauze was het de beurt aan de heer Spreuwenberg die twee korte series dia's vertoonde. In de eerste serie, een verslag van een korte vakantie naar de Cevennen in de eerste week van mei 1989, liet hij opnamen zien van landschap en bloemen - vooral orchideeën - van dit mooie gebied. Eind april bloeit de Judasboom (*Cercis siliquastrum*), een relict uit het Tertiair, die als bijzonderheid heeft, dat de bloemen ook aan de stam groeien. In de frisse, nog niet door kunstmest bedorven weiden bloeien in deze tijd de Gevlekte orchis (*Dactylorhiza maculata*), Aangebrande orchis (*O. ustulata*) en - typisch voor zuidelijk Europa - de Tongorchis (*Serapias lingua*). Laatstgenoemde is een betrekkelijk kleine orchidee, die altijd in grote groepen voorkomt, omdat ze zich met behulp van ondergrondse uitlopers vegetatief vermeerderen. Op de wat drogere grazige terreinen groeit in deze streken een andere geelbloeiende orchidee van het geslacht Orchis: de Stippelorchis (*O. provincialis*). Kalkgraslanden en terreinen met een lage, open begroeiing herbergen, behalve de bekende soorten als Soldaatje (*O. militaris*), Purperorchis (*O. purpurea*) en Hondskruid (*Anacamptis pyramidalis*), ook soorten als Lange tongorchis (*Serapias vomeracea*) en de fraaie Snippenorchis (*Ophrys scolopax*) en Gele orchis (*O. lutea*).

In zijn tweede serie dia's over het noordelijke deel van de Deense provincie Jutland ging de heer Spreuwenberg in op een probleem, dat vooral langs de Jutlandse kust al eeuwen speelt, nl. het verstuiven van immense hoeveelheden zand, door de Denen sandflug genoemd. In het verleden zijn ettelijke dorpen onder het zand verdwenen. Een bekend voorbeeld is de "tilsandede kirke" een kerk in Skagen, die in de 18e eeuw is ondergestorven en waarvan de toren nog half uit het zand uitsteekt. Een tweede voorbeeld is de Rudjerg Knude Fyr, een vuurtoren aan de westkust, die als baken onbruikbaar is geworden, omdat hij vanuit zee niet meer zichtbaar is als gevolg van een enorm duin, dat voor de vuurtoren is opgewaaid. Om de sandflug tegen te gaan is men rond 1850 begonnen de duinen te beplanten met Bergdennen, Grove dennen en Sitkasparren.

De duinplantages omvatten nu ongeveer 42.000 ha. Als natuureservaat

heeft men nabij Skagen een groot, nog in beweging zijnd duin gelaten zoals het was: Raabjerg mile. De lichtbeelden gaven een goede indruk van dit indrukwekkende woestijnachtige gebied. Na de pauze doet de voorzitter verslag van een reis naar Rusland.

Op de Krestovypas in de Kaukasus werden opnamen gemaakt van de Breedbladige en de Gele kievitsbloem (*Fritillaria latifolia* en *F. collina*), het Breedbladig sneeuwkllokje (*Galanthus latifolia*), Pontische azalea (*Rhododendron lutea*) en de prachtig roodgekleurde, op *Centaurea* parasiterende *Phelipaea coccinea*. Indrukwekkend waren de beelden van de Chinganvallei bij Tasjkent, de hoofdstad van Oesbekistan. Hier groeiden meerdere soorten tulpen. We noemen *Tulipa kaufmanniana*, *T. turkestanica*, *T. bifloriformis* en kruisingen daartussen. Andere fraaie soorten waren *Ixolyrion tartaricum*, een blauwe lelieachtige en *Eremurus olgae*, een manshoge Naald van Cleopatra. In de Ala Archakloof in het Tiensjan (=Hemels-)gebergte werd aangetroffen het Gelukskllokje (*Cortusa brotheri*) en de tulp *Tulipa dasystemon*. Deze bedekte vele honderden vierkante meters. De reis werd vervolgd naar Irkoetsk, dat in 1652 werd gesticht door de Kozakken, die het tsarenregiem ontvluchtten. Irkoetsk was lange tijd dé bontstad van de wereld. In de zestiger jaren werden vele van de mooie, met houtsnijwerk versierde houten huizen van deze stad vervangen door flats voor de 50.000 ingevoerde arbeiders. De enorme krachtcentrales veroorzaken een geweldige luchtverontreiniging in de omgeving. Toch was in de taiga nabij de stad nog van alles te beleven. Van de planten noemen we *Rubus arctica*, Zevenster (*Trientalis europaea*), en enkele niet gedetermineerde lilies. Via het rond een grote stuwdam in de steppe gebouwde Bratsk, met de Pioenroos *Paeonia laciflora*, de Witte clematis (*Citragenis siberica*) en een oranje Globebloem (*Trollius spec.*) werd de reis besloten bij het Baikalmeer, het grootste zoetwaterbekken ter wereld (650 km lang, 85 km breed). Hier werden aangetroffen: Rood vrouwenschoentje (*Cypripedium macranthum*), Rose gevlekt vrouwenschoentje (*C. guttatum*) en de ook in West-Europa voorkomende Vrouwenschoen (*C. calceolus*). De heer Bult besloot zijn serie met opnamen van de bij ons vaker in tuinen aangeteelde Schoenlappersplant (*Bergenia crassifolia*).